

## Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU6y

### En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

---

#### Till socialutskottet

Socialutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att senast den 8 april 2025 yttra sig över proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter och skyldigheter och följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 1 i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet föreslår att socialutskottet avstyrker det nämnda motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (MP).

# Utskottets överväganden

## Propositionen

### *Sammanfattning*

Regeringen föreslår i propositionen att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar enligt regeringen till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

I propositionen föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. Propositionen innehåller även förslag om att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

Regeringen föreslår för att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Det föreslås även att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Därutöver föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bl.a. kvalitetssäkring och uppföljning.

Regeringen anger vidare att vissa bestämmelser omformuleras i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) för att stärka barns rättigheter. Propositionen innehåller också förslag och bedömningar som bl.a. medför att orosanmälningar om barn blir sökbara. Det görs också en övergripande språklig och redaktionell modernisering av socialtjänstlagen för att den ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

I propositionen anges att det i dag av 3 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att det inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Regeringen föreslår att denna bestämmelse ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. Bestämmelsen syftar till att framhålla hur viktigt det är att upprätthålla en hög kompetens och att välja personer med lämplig bakgrund och personlighet för yrken inom socialtjänsten. Enligt regeringen är detta av central betydelse för socialtjänstens möjligheter att erbjuda insatser av god kvalitet. Socialtjänsten behöver med sina vitt skilda uppgifter personal med skiftande utbildning och erfarenhet.

## Motionen

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 1 framför motionärerna att de anser att en specialistutbildning för socionomer bör införas. Enligt motionärerna finns det behov av en ny yrkesexamen för socionomer för att möta ambitionshöjningen i en kommande socialtjänstlag.

## Kompletterande information

### *Utredningen om en översyn av socionomexamen*

Utredningen om en översyn av socionomexamen presenterade betänkandet En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) i februari 2025. Utredningens ursprungliga direktiv angav att en översyn av examensmålen för socionomexamen skulle göras, bl.a. utifrån kunskapsbehov för att kunna förebygga ungdomsbrottslighet. Därefter utvidgades uppdraget till att ta ställning till om målen i examensbeskrivningen behövde ändras för att bättre anpassa utbildningen efter dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov. Utredningen skulle också kartlägga vilka möjligheter som finns inom högskolan att specialisera sig inom olika kunskapsområden.

I betänkandet anges att utredningens förslag innebär en bred reformering av socionomprogrammet. I denna ingår att programmets karaktär av generalistutbildning bibehålls, men med tydligare ramar för bärande delar i programmet. Enligt utredningen stärker detta förutsättningarna för progression i utvecklingen av studenternas ämnesmässiga, professionella och vetenskapliga kunskaper. Vidare framförs att tydligare ramar även ökar likvärdigheten mellan socionomprogrammen vid olika lärosäten, och därmed även likvärdigheten i socionomernas kunskaper. Utredningen menar även att glappet mellan socionomprogrammen och den yrkesverklighet som de förbereder för behöver minska.

Sammantaget anges utredningens förslag syfta till att

- rikta uppmärksamhet mot aktuella samhällsutmaningar som socionomer möter i sin yrkesutövning och som kommer att finnas kvar under över-skådlig tid
- ge tydligare stadga åt socionomprogrammet genom att synliggöra och stärka förutsättningarna för tre av programmets centrala delar: huvudområdet socialt arbete (som kunskapsfält och tillämpningsområde), utbildningen i juridik och den verksamhetsförlagda utbildningen
- ge ökad tyngd åt färdighetsträningen inom programmet.

När det gäller frågan om möjligheter till påbyggnad och specialisering efter grundutbildningen anger utredningen att de flesta masterprogrammen har en generell inriktning mot socialt arbete, men att det finns några få undantag. Det finns även påbyggnadsprogram som hälso- och sjukvårdskuratorprogram, psykoterapeutprogram samt lokala program som t.ex. kompletterande socionomutbildning för personer med utländsk examen i socialt arbete eller

socialpedagogiskt arbete inom funktionshinderspolitiken. Vid ett antal lärosäten finns även uppdragsutbildningar i socialt arbete samt fristående kurser i bl.a. socialt arbete.

Utredningen lämnar i ett särskilt kapitel ett antal förslag utanför sina direktiv. Bland annat föreslår den att regeringen tillsätter ytterligare en utredning om socionomutbildningen som arbetar vidare utifrån betänkandets förslag och överväganden. Utredningen föreslår att en sådan utredning får i uppdrag att utreda frågan om hur en förlängd socionomutbildning, som avslutas med en examen på avancerad nivå, kan svara mot de kompetensbehov som framför allt yrkesverksamma socionomer har, och även mot de kompetensbehov som finns inom högskolan. Utredningen menar att som en del i uppdraget kan en sådan utredning även behöva analysera det förslag på ny yrkesexamen på avancerad nivå som den s.k. skuggutredningen presenterade i november 2024 samt göra en samlad analys av yrkesverksamma socionomers kompetensförsörjning.

Utredningens betänkande har remitterats. Sista datum för remissvar är den 12 juni 2025.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen, i syfte att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Det föreslås bl.a. att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Utskottet noterar att det i den nuvarande lagen finns en bestämmelse som anger att det inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att regeringen föreslår att denna bestämmelse ska flyttas över till den nya lagen.

När det gäller motionärernas yrkande om behov av att införa en specialistutbildning och en ny yrkesexamen för socionomer i syfte att möta ambitionshöjningen i en kommande socialtjänstlag har utskottet uppmärksammat att frågan om socionomers utbildning och examen nyligen har behandlats i Utredningen om en översyn av socionomexamen. Förutom att utredningen presenterar ett antal förslag på utveckling av den nuvarande socionomutbildningen framför utredningen även att det finns behov av att ytterligare utreda vissa särskilda frågor, däribland ett förslag om en ny yrkesexamen på avancerad nivå.

Den nämnda utredningens betänkande En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) remissbehandlas för närvarande. Enligt utskottets mening bör beredningen av utredningens förslag avvaktas. Utskottet ser därmed ingen anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av det nämnda yrkandet om förändringar av socionomutbildningen och socionomexamen. Utbildningsutskottet föreslår därför att socialutskottet avstyrker motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 1.

Stockholm den 8 april 2025

På utbildningsutskottets vägnar

*Fredrik Malm*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD) och Camilla Hansén (MP).

## Avvikande mening

### **En förebyggande socialtjänst — för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (MP)**

Camilla Hansén (MP) anför:

Jag välkomnar ansatsen att den nya socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det hade dock varit önskvärt med en analys av hur denna ambitionshöjning påverkar krav och arbetsbelastning för de som arbetar i socialtjänsten, såsom socionomer och socialsekreterare. Jag vill med anledning av det uppmärksamma ett förslag från en s.k. skuggutredning från bl.a. Förbundet Sveriges Socionomutbildningar. I denna utredning uppmärksammas behovet av att komplettera grundutbildningen med vidareutbildning på avancerad nivå och utredningen föreslår att en ny yrkesexamen införs, benämnd specialistsocionom. Utbildningen för denna examen skulle omfatta minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå och rikta sig till personer med minst ett års yrkeserfarenhet. Detta skulle därmed kunna svara mot ett behov av vidareutbildning inom hela det sociala arbetets verksamhetsfält och innebära att fler socionomer är bättre rustade för de utmaningar som samhället och det sociala arbetet står inför. Enligt min mening bör en specialistutbildning och en ny yrkesexamen för socionomer införas.

Därmed anser jag att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3339 yrkande 1.